

Beginnend *Bijbellezen*

Het verhaal van de Bijbel op eenvoudige manier verteld

23. Jozef wordt koning van Egypte

Bijbelgedeelte: Genesis 41:17-43:10

Jozef tot koning over Egypte aangesteld

Nadat Jozef – door de wijsheid die God hem gaf - zijn voorstel om de hongersnood te overleven had gedaan, vonden de Farao en zijn dienaren het een goed voorstel. Maar toen kwam de vraag wie die verstandige en wijze man zou kunnen zijn, waar Jozef het over had, die dat allemaal kon uitvoeren. Nou, zei de Farao tegen allen in de zaal, 'Zouden we ooit iemand kunnen vinden als deze man die zo vervuld is van Gods Geest?' En zich kerend tot Jozef: 'Aangezien God u dit allemaal bekend heeft gemaakt, is er vast niemand die zo verstandig en wijs is als u. U vertrouw ik het bestuur van mijn paleis toe, en heel mijn volk zal doen wat u beveelt. Alleen door de troon zal ik boven u staan. Hierbij geef ik u het gezag over heel Egypte. Ik ben de Farao, maar zonder uw toestemming zal niemand in heel Egypte ook maar één stap verzetten.' En de Farao deed zijn zegelring af, schoof die aan Jozefs vinger, gaf hem kleren van fijn linnen en hing hem een gouden keten om zijn hals. Hij liet hem rondrijden in de op één na mooiste wagen die hij bezat, en voor Jozef uit gingen dienaren die riepen: 'Eerbied.' Jozef was toen dertig jaar oud. De Farao noemde hem Safenat-Paneach, en gaf hem de dochter van de priester Potifera uit Heliapolis tot vrouw.

Overvloed en hongersnood

Jozef ging direct aan het werk, want er was geen tijd te verliezen. Er moest veel georganiseerd worden, vooral wat de opslag van graan betreft. Het graan moest zo opgeslagen worden, dat het niet kon bederven en er geen ongedierte, zoals muizen, bij kon komen. De oogsten waren zeven jaar lang overvloedig, en al het graan dat niet nodig was om die jaren te eten werd opgeslagen in de steden. In het begin hielden ze nog wel bij wat er binnenkwam, maar er was zoveel dat het niet meer bij te houden was. In die zeven jaar kreeg Jozef twee zoons bij Asnat. De oudste noemde hij Manasse, omdat God hem al zijn ellende en het gemis van zijn familie had laten vergeten. De tweede noemde hij Efraïm, want hij zei dat God hem vruchtbaar had gemaakt in het land, waar hij zoveel te verduren had gehad. Zijn geluk en zijn drukke werkzaamheden, deden hem dus lang-

zaam maar zeker zijn familie en land vergeten. Misschien dacht hij ook niet meer aan zijn eigen dromen....

Toen de zeven jaren van overvloed voorbij waren, kwam het er echt op aan. Zeven jaar zou het land niets opbrengen. Het werd een heel erge hongersnood die niet alleen Egypte trof, maar ook andere landen. Toen de bewoners uit andere landen hoorden dat er in Egypte koren was, gingen ze proberen het daar te kopen. Jozef moest dus heel zuinig omgaan met het graan, want anders zou er de laatste jaren van de hongersnood niets meer te eten zijn. Eerst had iedereen thuis nog genoeg, maar daarna moesten de mensen naar de voorraadschuren en graan kopen. Door de verzengende hitte en droogte konden de mensen niets meer verbouwen, en hadden ze ook geen inkomsten meer. Dus toen ze graan bleven kopen, was op een gegeven moment het geld op. Jozef vroeg hen toen hun vee – paarden, schapen, geiten, runderen en ezels – te ruilen voor graan. Na een jaar echter viel er niets meer te ruilen: al het vee was eigendom geworden van de Farao. De hongerende Egyptenaren boden toen zichzelf en hun akkers aan in ruil voor graan. Zo kwam alle land in Egypte in bezit van de Farao, en werden de bewoners in feite zijn slaven.

Na de hongersnood gaf Jozef de bevolking zaad waarmee zij de akkers konden inzaaien. Een vijfde van de oogst moesten zij voor het gebruik van de akkers, die nu immers eigendom van de Farao waren, afstaan aan de Farao. De rest was voor henzelf. Uit dank voor het redden van hun levens zeiden ze tot Jozef: 'U hebt ons leven gered. Als u het zo wilt, heer, zullen wij de Farao voortaan als slaaf dienen.' En zo werd het in een wet vastgelegd.

Maar hiermee is lang niet alles verteld, want ook in het leven van Jozef was tijdens de hongersnood een grote en ingrijpende verandering gekomen. En niet alleen in zijn leven, maar ook in dat van zijn familie.

De broers van Jozef komen naar Egypte

Onder de andere landen die getroffen werden door de hongersnood was ook Kanaän, waar Israël en zijn zonen woonden. Ook zij dreigden van de honger om te komen, maar wachtten kennelijk af. Maar op een dag vroeg Israël zijn zoons: 'Waarom ondernemen jullie niets? Ik heb gehoord dat er in Egypte graan te krijgen is. Ga ernaartoe en koop daar graan voor ons, zodat we niet van de honger omkomen.' Ze besloten met zijn tienden te gaan, want hun vader wilde niet dat Benjamin, zijn jongste en de tweede van zijn geliefde vrouw Rachel, meeging.

In Egypte aangekomen bleken velen uit de omringende landen te zijn gekomen, en iedereen die graan wilde kopen moest dat aan Jozef persoonlijk vragen. Toen zijn tien broers voor hem verschenen, bogen ze zich diep voor hem. Hij herkende hen onmiddellijk, maar deed net alsof hij hen niet

kende. Hij vroeg hen op barse toon: 'Waar komen jullie vandaan?' Ze vertelden het hem, en waarvoor zij gekomen waren. Toen zij voor hem bogen had hij weer aan zijn dromen gedacht, en zag hoe die nu uitkwamen. Voordat hij zich aan hen bekend zou maken, wilde hij hen testen: hoe waren zij nu? 'Jullie zijn spionnen, jullie zijn hier gekomen om te kijken wat de zwakke plekken van het land zijn', liet hij via een tolk weten. 'Nee heer, uw dienaren zijn alleen maar gekomen om voedsel te kopen.' Om te benadrukken dat ze niet gestuurd waren door een vreemde mogendheid, maakten ze duidelijk dat ze als familie kwamen en dat hun familieleden honger hadden: 'Wij zijn allemaal zonen van dezelfde man, we zijn eerlijke mensen, we zijn nooit spionnen geweest.' Jozef bleef echter bij zijn beschuldiging, waarop zij verder gingen met uitweiden over hun familieomstandigheden: 'Uw dienaren zijn met zijn twaalven, we zijn broers, zonen van dezelfde man uit Kanaän. De jongste is op dit moment bij onze vader, en één is er niet meer.' Jozef wist nu dus dat zijn vader en al zijn broers nog leefden. Ze logen ook niet over de broer die zij hadden verkocht. Jozef zei: 'Ik blijf erbij dat jullie spionnen zijn.' Omdat hij wilde weten wat zij zouden doen als zij het enige kind van Rachel dat nog over was, en dat Israël lief had boven allen, aan die strenge koning moesten laten zien. Hoe zouden zij die verantwoordelijkheid opnemen? 'We zullen de proef op de som nemen; jullie gaan hier niet vandaan tenzij jullie jongste broer hierheen komt, zo waar de Farao leeft. Stuur één van jullie terug om hem te halen. De rest blijft hier gevangen totdat het bewijs geleverd is dat jullie de waarheid spreken. Anders zijn jullie spionnen, zo waar de Farao leeft.' Omdat zij dat niet van plan waren, hield Jozef hen drie dagen gevangen. Om uit de impasse te raken, besloot Jozef het anders aan te pakken: 'Als jullie in leven willen blijven, doe dan wat ik zeg, want ik heb ontzag voor God. Als jullie werkelijk eerlijke mensen zijn, moet één van jullie hier gevangen blijven. De rest gaat naar huis, met graan om de honger van jullie gezinnen te stillen. En breng me dan je jongste broer, om te bewijzen dat jullie de waarheid hebben gesproken; dan wordt niemand van jullie ter dood gebracht.'

Ze hielden beraad in hun eigen taal, menend dat de koning hen niet kon verstaan. Zo kwam Jozef erachter dat hun geweten hen niet met rust liet. Wat hun nu overkwam, zagen zij als straf van God, 'omdat we ons niets hebben aangetrokken van de smeekbeden van onze broer, terwijl wij toch zagen dat hij doodsbenuwd was. Daardoor zitten we nu in de ellende.' 'Ja', zei Ruben, 'Heb ik jullie niet gezegd dat je je niet aan de jongen moest vergrijpen? Maar jullie wilden niet luisteren. Nu wordt ons zijn dood betaald gezet.' Toen Jozef dit hoorde kon hij zijn tranen niet meer inhouden. Want ze bleken een geweten te hebben, en wat zij met hem hadden gedaan niet vergeten te zijn. Hij ging even weg, zodat ze het niet zouden zien. Toen hij terugkwam stemden ze met zijn voorstel in. Jozef koos Simeon uit om achter te blijven. In hun bijzijn werd hij geboeid en afgevoerd.

Jozef gaf zijn dienaren bevel de manden van zijn negen broers met graan te vullen, in ieders voerzak voor de ezel waar hij op reed het geld voor het graan terug te leggen, en hen eten en drinken voor onderweg mee te geven. Zo vertrokken de mannen naar huis. Toen één van hen 's avonds zijn voerzak openmaakte om zijn ezel te voederen, vond hij tot zijn verbazing zijn geld terug. Toen ze daarna allen hun voerzak openden, zat bij ieder het geld erin. De moed zonk hen toen in de schoenen. Ze keken elkaar verschrikt aan: wat had dat te betekenen? 'Waarom doet God ons dit aan?'

Bij hun vader teruggekeerd, vertelden zij hem wat ze allemaal hadden meegemaakt. Israël werd bang, en in zijn wanhoop gaf hij zijn zoons de schuld van alles: 'Jullie maken mij kinderloos. Jozef is er niet meer, Simeon is er niet meer, en nu willen jullie ook Benjamin bij me weghalen. Niets blijft me bespaard.' Weer was het Ruben die opkwam voor zijn vader; in dit geval om Benjamin. Zijn voorstel om borg te staan voor hem ging echter wel een beetje ver: 'U mag allebei mijn zonen doden als ik hem niet bij u terugbreng. Vertrouw hem aan mij toe, ik breng hem bij u terug.' Zijn vader weigerde: 'Mijn zoon gaat niet met jullie mee, want zijn broer is dood, en hij is nog maar alleen over. Als hem onderweg iets zou overkomen, dan zou ik, die al zo oud ben, door jullie schuld van verdriet in het dodenrijk komen.'

Maar ja, aan de hongersnood kwam nog geen einde, en als zij geen graan zouden kopen zouden zij allen van de honger sterven, ook Benjamin... Op een dag zei Israël daarom tot zijn zoons, alsof er niets aan de hand was: 'Ga daar nog eens heen om wat voedsel voor ons te kopen.' Juda zei tegen hem dat zij wel konden gaan, maar niet door de koning ontvangen zouden worden als zij hun jongste broer niet bij zich hadden. Bovendien zou Simeon dan worden gedood. 'Alleen als u bereid bent Benjamin met ons mee te sturen, gaan we op reis om voedsel voor u te kopen. Maar geeft u hem niet mee, dan gaan we niet, want die man heeft ons gezegd dat hij ons niet wil zien tenzij we onze broer meebrengen.' Hun vader mokte nog wat: 'Waarom hebben jullie die man dan ook verteld dat je nog een broer had? Hoe konden jullie me dat aandoen.' Hun antwoord laat zien dat zij hun vader niets hadden willen aandoen, maar dat de koning alles van de familie wilde weten: 'Leeft jullie vader nog, hebben jullie nog een broer? Daarop hebben we antwoord gegeven. Hoe konden wij nou weten dat hij zou zeggen: Laat je broer hierheen komen?' En Juda zei: 'Geef de jongen nu maar aan mij mee, dan kunnen we vertrekken en hoeft niemand van ons om te komen, wij niet, u niet en onze kinderen niet. Ik wil persoonlijk borg voor hem staan, u mag mij verantwoordelijk voor hem stellen: als ik hem niet veilig hier bij u terugbreng, mag u dat mijn hele leven lang aanrekenen. We hebben nu al zo lang gewacht dat we in die tijd wel twee keer op en neer hadden kunnen gaan.' Dat zei de man die eens het voorstel deed om Jozef te verkopen...

J.K.D.